

Olle Nordell

2005-03-02

Verksamhetsberättelse 2004

Vattenvårdskommittén har under året bestått av följande personer:

Ordinarie ledamöter	Suppleanter	Miljönämnd
Bo Lindblom vice ordf.	Peter Melinder	Eslöv
Alvar Petersson	Pernille Hagren*	Kävlinge
Annbritt Andersson ordf.	Rolf Henriksson	Landskrona
Jan Lindberg	Leif Johansson	Svalöv

*Eivind Balkar har ersatts av Pernille Hagren.

Arbetsgruppen har bestått av följande tjänstemän:

Representant	Ersättare	Miljöförvaltning
Anna-Carin Linusson	Birgitta Karlsson	Eslöv
Björn Sanzén vice sekr	Patrik Lund	Kävlinge
Högni Hansson sekr.	Olle Nordell	Landskrona
Thomas Arnström	Petter Ljungberg	Svalöv

I arbetsgruppens och kommitténs möten har även representant från Länsstyrelsens miljöenhet och Ekologgruppen Landskrona AB deltagit.

Årsmöte

Årsmötet hölls den 25 februari 2004 i Landskrona. Olle Nordell redogjorde för 2003 års verksamhetsberättelse och innevarande års verksamhetsplan. Årsmötet beslöt att ett tillägg under 1 § i kommitténs stadgar med lydelsen "*Verka för att de nationella, regionala och lokala miljömål som är relevanta för kommitténs verksamhet uppfylls*" är motiverade. Förslaget till stadgeändringen har godkänts av de nämnder som ingår i kommittén. Till ordförande i kommittén till nästa årsmöte valdes Annbritt Andersson, Landskrona och till vice ordförande Bo Lindblom, Eslöv. Till sekreterare till nästa årsmöte utsågs Högni Hansson, Landskrona och till biträdande sekreterare Björn Sanzén, Kävlinge. Ordföranden och sekreteraren utsågs att teckna kommitténs firma.

Vårsmöte

Vårsmötet hölls den 13 maj i Torgskolan i Teckomatorp. Till vårmötet inbjöds representanter för myndigheter som hanterar vattenfrågor, natur- och miljöorganisationer, byalag, lantbruksorganisationer och sportfiskeföreningar. Högni Hansson föredrog kommitténs verksamhetsberättelse och verksamhetsplan. Birgitta Bengtsson från Ekologgruppen redovisade vattenkontrollen för 2003.

Postadress	Kontorsadress	Telefon	Telefax	Postgironr
261 80 Landskrona	Stadshuset Drottninggatan 7	0418-79 849	0418-79403	1 23 45-5

Informatören för saneringen av BT-kemiområdet Mikael Carlsson gav en historisk exposé och berättade om planerna för saneringen av området. Efter lunchen på Trolleholms slott visade Esben Möller-Madsen den nyanlagda sjön vid slottet.

Vattenkontrollen 2004 (hela vattenkontrollen redovisas i maj år 2005)

Vattenkontrollen omfattar månadsprovtagning av temperatur, pH, konduktivitet, syrgas, grumlighet, biologisk syreförbrukning, kväve och fosfor i 8 provpunkter. Dessutom tas veckoprover av kväve, fosfor och totalorganiskt kol i två punkter som blandas flödesproportionellt. Analyserna används för beräkning av vattendragets transport av dessa ämnen. Tungmetaller och bekämpningsmedel provtogs nära vattendragets mynning. Samtliga preparat som används i avrinningsområdet analyseras. En databas över utförd provtagning har lagts ut på kommitténs hemsida och uppdateras ca varannan månad.

Resultatet av vattenkontrollen under 2004 redovisas vid vårmötet i maj eftersom nödvändiga flödesdata från SMHI först levereras under mars månad. Ekologgruppen i Landskrona AB har utfört vattenkontrollen.

Vattenkontrollen i Saxån-Braån från 1987 har utvärderats med statistiska metoder. Tidsserieanalyserna är gjorda med Hirsch-Slacks modifierade Mann-Kendall test för monoton trend där separata tester görs för var *Årstid* (månad som provet tagits) och den övergripande testen av *År* är en summering av alla årstidstrender.

Följande analyser har utförts:

- 1 & 2 Tidsserieanalyser på samtliga parametrar vid samtliga provpunkter
- 3 Frekvens av låg syrgasmättnad sommar och vinter
- 4 Frekvens av höga temperaturer på sommaren
- 5 Variation uppströms och nedströms samhällen
- 6 Frekvens av höga pH halter och höga ammoniumhalter
- 7 Frekvens av höga nivåer av grumlighet
- 8 Generella variationer för olika parametrar med årstid och flöde
- 9 Detektionsgränser för förändringar med nuvarande provtagningsprogram
- 10 Samvariation mellan provpunkterna i de olika delavrinningsområden
- 11 Trendanalys av minimi- och maxvärden (per år)

Analysen ger vid handen att på årsbasis har konduktiviteten och fosforkoncentrationerna generellt sett minskat. Grumligheten har ökat på de flesta provtagningslokalerna. Kvävehalterna har minskat på de flesta provtagningspunkterna. Endast vid enstaka tillfällen har så låga syrgasförhållanden och så höga temperaturer förekommit så att skador på fisk kan befaras.

Databasen över vattenkontrollen som finns på kommitténs hemsida har utvecklats så att mätserierna på kväve, fosfor, syre och grumlighet kan ses grafiskt tillsammans med SNV:s bedömningsgrunder.

Sammanfattning av vattenkontrollen 2003

Lågt flöde och låga transporter utmärkte 2003

Väder och vattenföring

Året var något varmare och lite nederbördsfattigare än normalt. I början av året (jan-mars samt under sensommaren och hösten (aug-nov), var det mycket torrare än vanligt. Detta resulterade i ett mycket mindre flöde än normalt hela året utom under sommaren (maj-juli). Det var bara i maj som vattenföringen var större än normalt. Året 2003 hade Svalöv en medeltemperatur på 8,0 °C, nederbörden var 642 mm och medelvattenföringen vid Saxåns mynning var 2,0 m³/s,

Syretillstånd och biologisk syrgasförbrukning

Vid enstaka tillfällen var syretillståndet måttligt vid tre av provpunkterna, men i övrigt har vattnet varit syrerikt under hela året. Den biologiska syrgasförbrukningen (BOD) var låg i vattensystemet.

Ljusförhållanden

De högsta **grumligheterna** uppmättes vid höga flöden i samband med provtagningen i januari och december. Baserat på årsmedelvärdena var vattnet starkt grumlat på alla provpunkter utom två som bedömdes ha betydligt grumlat vatten.

Försurningstillstånd

Försurningsrisken inom området är liten, då pH under alla årets mätningar legat tydligt över neutralpunkten.

Näringstillstånd

I jämförelse med medelvärden för åren 1990 - 2002, var **fosforhalterna** 2003 låga medan **kvävehalterna** var normala. Sett över en ännu längre tidsperiod, 1980-2002 var halterna i de flödesblandade årsproverna 2003 (pkt 5 i Braån och pkt 16 i Saxån) bland de lägsta under perioden för både fosfor och kväve. Beräknade trender visar också att det finns en tydlig tendens till sjunkande fosforhalter och svag tendens till sjunkande kvävehalter under samma tidsperiod.

Metaller

Metallanalys av vatten i blandprov från Saxån i Häljarp visade på låga till mycket låga halter av alla analyserade metaller. **Metallanalyserna av vattenmossa** som utplanterats på fem lokaler i vattensystemet resulterade i hög kromhalt vid en provpunkt. För övriga undersökta metaller var halterna måttliga till låga.

Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedelsundersökningen i Saxån vid Häljarp (maj -augusti) visade att vattnet innehöll mest bekämpningsmedelsrester (flest substanser och högst summahalt) i juni. Totalt registrerades 25 olika aktiva substanser, varav 12 i detekterbara halter och 13 som spår (då halterna låg mellan noll och detektionsgränsen).

Ämnestransport

Transporten av **fosfor, kväve och TOC** (totalt organiskt kol) 2003, var låga. Varken fosfor-, kväve eller TOC-transporten har varit så låg sedan mätningarnas början (1980-fosfor och kväve resp. 1991-TOC). De största ämnesmängderna transporterades i januari och december. Totalt beräknas 5,7 ton fosfor, 460 ton kväve och 302 ton TOC ha förts ut till Öresund via Saxån. **Arealförlusten för** hela avrinningsområdet under året 2003 var 0,16 kg fosfor och 13 kg kväve per hektar. Den högsta arealförlusten i delavrinningsområdena beräknades för fosfor i Örstorpsbäcken (0,22 kg/ha) och för kväve i Välabäcken (15 kg/ha).

Bottenfauna

Bottenfaunaundersökningen 2003 som genomfördes på fem provpunkter, resulterade i fynd av en ovanlig art. Samtliga lokaler utom Braån (pkt 5) hade ett lägre artantal än normalt. Däremot låg indexen för organiska föroreningar (Danskt faunaindex) på en relativt hög nivå. Två av provpunkterna bedömdes

vara betydligt, två måttligt och en (Saxån, pkt 16) obetydligt påverkad av organisk/eutrofierande föroreningar.

Information

Videofilmen

Några exemplar av videofilmen om vattendraget har distribuerats till intresserade. För att öka möjligheterna att sprida filmen har den omformats till några olika fil-format så att den kan laddas ned från Internet. Filmen har även förts över till DVD format.

Åmansboken – vård, skötsel och restaurering av åar i jordbruksbygd.

Boken som omfattar 134 sidor och är rikt illustrerad har distribuerats i knappt ett tusental exemplar runtom i landet. Både myndigheter, lärosäten, privatpersoner och vattenorganisationer har visat intresse.

Saxån-Braåns natur- och rekreationsvärden

Kvärlövs naturområde

Västkustbanan har vid Annelöv och Kvärlöv fått en sydligare sträckning än vad som avsågs i de tidigare planeringsarbetena. Detta har medfört ett intrång i vattendragets strandskyddsområde och riksintresse för naturvård. I Banverkets expanderingsansökan och regeringsbeslutet har Banverket förbundit sig att ett område mellan järnvägen och Saxån skall komma till samhällelig miljönytta. Ett kommunalt naturreservat har inrättats och iordningställande av området har påbörjats.

Vandringsstigar

De tidigare etablerade stigarna vid Norra Skrävlinge, Asmundtorp, Häljarp och Marieholm har till viss del underhållits.

NIP-ansökan

Förberedelser inför en NIP-ansökan har påbörjats under hösten och en översiktlig sammanställning av material för sträckan Dösjebro – Trä och en inventering av naturmarkerna kring ån i anslutning till Trollenäs har gjorts.

Åtgärder i och längs vattendragen

Handlingsprogram för vatten- och landskapsvård inom Saxån-Braåns avrinningsområde.

För att komma till rätta med problemen kring övergödningen av våra hav och vattendrag har en rad olika beslut fattats, på såväl internationell och nationell nivå som på regional och lokal nivå. Som ett led i uppföljningen av dessa beslut har Ekologgruppen AB (1994) genomfört en utredning för att ge förslag på hur näringsämnesförlusterna från marken kan minskas, och hur landskapets förutsättningar för att hysa ett rikt djur- och växtliv kan förbättras, inom Saxån-Braåns avrinningsområde. Syftet med rapporten är därför att:

- Diskutera en långsiktig målsättning och ge förslag till åtgärder som minskar närsalttransporten ut i Öresund och som ger positiva effekter för landskapet och naturförhållandena inom Saxån-Braåns avrinningsområde
- Ge förslag till handlingsprogram för genomförande av föreslagna åtgärder
- Ange lägen inom området där det finns förutsättningar för anläggning av dammar/våtmarker

Rapporten har en allmän del där vi ger en kortfattad bakgrund samt förslag till målsättning, handlingsprogram, kostnader och där ett sammanfattande åtgärdsförslag presenteras. I rapportens andra del presenteras åtgärdsförslaget i detalj uppdelat efter delavrinningsområden, totalt 9 st. Dessa är i sin tur indelade i 54 mindre delavrinningsområden och för dessa redovisas uppgifter om markanvändning, hydrologi, markläckage mm. Dessutom presenteras ett omfattande kartmaterial över undersökningsområdet. Tanken är att denna del skall vara "levande" och fyllas på med uppgifter om såväl förslag till nya lägen för åtgärder som genomförda åtgärder, allt eftersom arbetet fortskrider.

Åtgärdsförslaget är uppbyggd som en katalog över områden som är lämpliga att arbeta vidare med, vad gäller anläggning av dammar, våtmarker och skyddszoner. Underlaget till katalogen har erhållits genom informations- och diskussionsmöten med markägare i samarbete med berörda LRF-kretsar. Vid dessa möten har närvarande markägare fått möjlighet att göra en intresseanmälan. Totalt har ca 150 markägare informerats på detta sätt och av dessa har 55 stycken anmält sig som intresserade för åtgärder (i form av t ex dammar) på sina marker. Totalt har ett 70-tal objekt med en areal av ca 30 hektar kommit fram på detta sätt.

Kostnaderna för att genomföra hela handlingsprogrammet som omfattar anläggning av ca 200 ha våtmarker har beräknats 44,6 miljoner kronor i 1994 års penningvärde. Handlingsprogrammet föreslås genomföras på en period av 12 år.

Kävlinge kommun

Totalt inom LIP-programmet har 9 st dammar med en yta av ca 8 ha och 4,5 ha skyddszoner anlagts.

Eslövs kommun

Totalt inom LIP-programmet har 12 dammar med en yta av drygt 12 ha anlagts.

Landskrona kommun

Totalt inom LIP-programmet har 12 dammar med en yta av ca 9 ha anlagts. Ett tiotal dagvattendammar har anlagts i Asmundtorp och Häljarp.

Totalt beräknas ca 66 ha dammar anlagts i avrinningsområdet genom initiativ från kommittén, privata markägare, banverket och vägverket. I samband med LIP-projekten avslutande har följande utvärderingsrapporter tagits fram:

1. Dammar och våtmarker för ett ekologiskt samhälle. Utvärdering av ett LIP-projekt i Saxån och Braåns. Lars-Erik Williams.
2. Våtmarker – Mirakelmedicin utskriven i blindo? En utvärdering ingående och utgående från projektet: Dammar och våtmarker för ett ekologiskt hållbart samhälle. Staffan Westerlund.
3. Sammanfattning. Våtmarker – Mirakelmedicin utskriven i blindo? Staffan Westerlund.

Ett seminarium om våtmarksproblematiken hölls i oktober med föreläsare för berörda regionala och centrala myndigheter och representanter för forskare och utförare. Seminariet konstaterade att anläggande av våtmarker en av verksamma

metoder för att uppnå några av miljömålen. Seminariet konstaterade att gällande regelverk och metoder för ekonomisk styrning har sådana brister att miljömålen svårligen kan uppnås.

Kommittén har ställt sig bakom två skrivelser som utarbetats av andra vattendragsorganisationer i västra Skåne.

1. Kävlingeåprojektet har varit initiativtagare till en uppvaktning och skrivelse till Länsstyrelsen i Skåne. Skrivelsen har berört de administrativa svårigheterna att genomföra viss våtmarksprojekt.
2. Rååns vattendragsförbund har utarbetat ett förslag till ett förenklat prövningsförfarande för anläggning av dammar och våtmarker. Skrivelsen har riktats till Miljödepartementet.

Dammdatabas

En accessdatabas över alla anlagda dammar i avrinningsområdet har upprättats. Den innehåller data om totalt 181 objekt varav 84 är anlagda. Den totala ytan anlagda dammar uppgår till ca 66 ha.

Ekonomi

Budgetpost	Budgeterat	Utfall 2004
Årlig vattenkontroll, inkl PULS, utökad provtagning av bekämpnings-medel, internetkompatibel databas	295 000:-	280 092:-
Information: åmansbok, ekomuseum, , hemsida mm	70 000:-	80 618:-
Åtgärder: Saxån-Braåns rekreati- och naturvärden, åtgärder.	50 000:-	59 730:-
Övriga kostnader	5 000:-	7 170:-
Summa	420 000:-	427 610:-
Kostnad per kommun	105 000:-	106 903:-

